

Presentació

El monogràfic «Petarca, la medicina, le scienze», partint d'un procés de reflexió crítica sobre l'autor, es proposa abordar aquells aspectes del pensament i de la poesia de l'aretí relacionats amb la cultura científica i escolàstica contra la qual el poeta polemitzà asprament, però que té una palpable incidència (i no només negativa) sobre l'orientació ideològica i estilística de la seva obra. El fervor renovat pels estudis sobre l'aristotelisme llatí ha aportat darrerament substancials modificacions a l'equació, de procedència petrarquesca, segons la qual escolàstica = edat mitjana : humanisme = modernitat, que havia servit des d'una certa perspectiva historiogràfica per segmentar l'evolució de la cultura europea. Així, per exemple, l'emergència del sentiment de la subjectivitat, que se sol atribuir a l'aretí com una original descoberta del llenguatge mediatitzada pels filtres de la retòrica i de la filologia, es revela, a la llum de la investigació recent, com el resultat d'una sedimentació gradual d'experiències intel·lectuals sovint heterogènies que conflueixen en un paradigma ideològic i expressiu unitari, del qual Petarca és alhora un genial intèrpret i usufructuari, més que no pas un isolat demiürg. D'aquest fet, en deriva la hipòtesi d'un vincle amb l'escolàstica i l'aristotelisme molt més complex i estès del que fins ara podien haver fet pensar algunes dràstiques preses de posició al voltant de l'autor.

La nostra intenció és justament verificar quina fou l'actitud del poeta, explícitament i implícitament, en relació amb les diverses perspectives cognoscitives obertes a la cultura medieval per part de l'aristotelisme. Un d'aquests àmbits és la medicina i, més específicament, l'estudi de les patologies cerebrals. Amb aquest es reobre el discurs sobre els elements físics condicionadors dels processos mentals i dels estats de consciència, i es posa en qüestió la tradicional concepció religiosa de la responsabilitat individual basada en la dicotomia vici/virtut. S'ocupen d'aquests aspectes els articles de Fernando Salmón, Rosa Casapullo, Massimo Ciavoletta i Enrico Fenzi, que configuren el primer bloc d'aquest volum. D'altra banda, en aquest apartat s'interroga també el poeta pel que fa a la interacció entre el «jo» i el món, establint una distinció entre «processos cognitius», coordinades externes i modes figuratius. El segon bloc recull les intervencions destinades a esclarir l'específica exegesi petrarquesca de l'univers

cultural a partir d'una reflexió sobre la crítica del coneixement i dels seus procediments argumentatius (Joan Rovira, Elena Carbonell, Antonio Gagliardi, Paola Vecchi Galli, Giancarlo Alfano). El tercer bloc aplega els aspectes relatius a la geometria de la percepció i la seva projecció en l'imaginari artístic (Maria Cecilia Bertolani, Marcello Ciccuto) i a la representació de l'espai a nivell mental o físic (Francesco Poolo Botti, Nathalie Bouloux, Francesco Stella, Giorgio Bertone, Rossend Arqués). Finalment, s'ha volgut destinar un espai a tractar la qüestió de la música en Petrarca (Chiara Cappuccio i Luca Zuliani) i en el petrarquisme (Francesco Facchin), i també donar veu a un tema fins ara força inèdit: el petrarquisme cinematogràfic (Gino Frezza, Fabrizio Denunzio).

Aquest monogràfic és el resultat del congrés, de títol homònim, que va tenir lloc a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (21-23 d'octubre de 2004), en el qual van participar, a més a més dels autors dels articles aquí publicats, molts altres investigadors. Gràcies a la seva contribució ha estat possible realitzar altre cop un debat d'alt nivell al voltant del pluriennal nucli de recerca interdisciplinari que posa en col·laboració la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universidad Complutense de Madrid, l'Università di Pisa, l'Università Federico II di Napoli i l'Univesrità di Siena.